

Прича из заумља – Динко Османчевић

АСЕ ЛЕЖИ...

Поље оскудне вегетације прошарано је крашким стијенама. Јутарње сунце још их не притишће свом жестином и то користи Старец, кошчати старац, дуге бијеле косе и браде и вјешто се креће међу каменим громадама. Одупире се повремено о свој при врху закривљени пастирски штап. Другом, руком, преко рамена, чврсто држи платнену врећу. Сакупља љековито биље, којег овдје, у осиромашеној природи, ипак има довољно.

Лаганим ходом, уз повремено застајање и сагињање да досегне понеку цвјетну биљку, стигао је до шумарка, више шикаре, у подножју већ вијековима огољелог бијелог брда. Из једне стијене, ту уз саму шикару, избијао је жуборави поточић, да би након свега стотињак метара поново нестајао у утроби крша. Жбуновито растиње, уз јестиве плодове из његове вреће, и бистра, ледена вода, Старецу ће бити заклон и храна док се сунце не почне наклањати западу.

Старец напуни све чутурице водом из потока, напи се ледене воде, узимајући је с поштовањем, у своје крупне шаке, а затим и уми знојем орошено лице. Придиже се и полако зађе у шибље. Одавно је знао за ово мјесто и за тајну коју оно скрива.

Заклоњени, у хладу растиња, дијелом прекривени лишајем и маховином, већ вијековима, па чак и миленијумима, још од митских времена прије Велике таме и страшних ратова који су уништили ондашњи свијет моћних људи,

ово мјесто чували су камени спавачи. Бијеху то споменици, у облику саркофага, исклесани од меканог камена, а начињени као вјечне куће неким од тих древних племића и господара. Звали су их стећцима, оним који стоје. Старец се увијек дивио украсима и натписима, понегдје још увијек видљивим, чак и донекле читљивим.

Старец је у Градској књижници Вегаполиса, у младости, научио писмо својих древних предака. Зато му је ово, као и слична мјеста, а било их је подоста у земљи под управом Бастра, био мост и спона са тим митским временима и великим прецима.

„А се лежи добри младић Кнут, племенита рода,” прочита Старец дио натписа са најбоље очуваног споменика. То је било све што се прочитати могло, остало су испрали киша, и протекли вијекови. Ко је био Кнут? Како је живио и зашто је своје кости млад положио под камени саркофаг? Ова питања копкали су крепку старину кад год би стигао у шума-рак стећака.

Травнати тепих, прошаран цвијећем јарких боја и опojних мириса пружао се између лијепо његоване шуме и брда обраслог макијом. Средином поља текао је немирни поток, богат водом, готово па мања ријека. У хладу крошње столетног храста, сакривени у високој трави, а загрљени и припијени, једно уз друго, наги леже младић и дјевојка. Голо-тињу им покрива само његов плашт, на коме доминира црвеним и златним нитима извезен племићки грб.

„Кнуте, љубави, до када ћемо крити нашу љубав?” упита дјевојка, иако је знала одговор. Привијала се уз снажног младића и откривала своје бујне груди. Кнут јој је миловао дугу, црну косу.

„Немамо благослов наших родитеља, Оливера. Твој и мој отац, чак су један другом запријетили ратом, ако се наставимо виђати. Ова напаћена Босна има и превише непријатеља извана, они би једва дочекали да зарате патарени и православци, а брзо би се ту и католици укључили.”

„Све ми је теже утећи теби, стално ме прате. Једва их убиједих да сам у гљиве кренула. Тета Марица их набрати мора много, да нико не посумња у моју причу.”

„Краљев трећи син, Драгич, мој је побратим, причао сам ти о њему. Мама га је лијечила травама, када дјеца бисмо. Године је провео у нашој кући, док му се здравље није повратило, а и ја сам на краљевом двору чест гост био.”

„Хоће ли нам помоћи? Људи брзо забораве нечију доброту.”

„Он није престолонаследник, али ако убиједи свога оца да нам он благослови брак, наши родитељи би се морали сложити. Зар би неко могао краљу да се супротстави?” објасни младић свој план и наду да ће љубав побиједити.

Хук сове прекиде разговор двоје младих. Знак који су Кнутови чувари давали свом младом господару. Било је вријеме да се Кнут и Оливера растану и крену кућама, требали су јахати више од пола дана, свако на своју страну. Оливера је журно навлачила хаљине на своје извајано, једро тијело. Кнут је се није могао нагледати, уживао је у њеној љепоти.

„Очекујем вијест са двора, Драгич нас неће издати,” рече плавокоси младић на растанку.

Ноћ је донијела свјежину након врелог љетњег дана. Трепераве звијезде ведрога неба најавиле су промјену времена и освјежење за наредни период. Прошло је седам дана

од последњег сусрета са Оливером, али сада је Кнут под њиховим храстом чекао некога другог.

Осјећао је топот коња на тлу и прије него је у ноћи разазнао седморицу коњаника. Шесторица краљевих витезова, са копљима и једноручним мачевима и седмог, у зеленој одори ловца, са луком и стријелом, принца Драгича.

„Добро ми дошао побратиме,” обрадовао се Кнут, загрлио је младог човјека који је управо сјахао. „Волио бих да те могу дочекати у својој палати, како и доликује, али...”

„...Али, мој долазак мора остати тајан,” надовезао се Драгич, уз широк осмијех. Кнуту је то био добар знак, уливао му је наду.

„Могу ли се надати краљевом благослову за моју и Оливерину љубав?”

„Кнуте, брате мој, волио бих да ти могу то потврдити,” намршти се принц, ”Видиш, мој отац је добио вијести да папа спрема Угаре за нови крсташки поход на Босну. Патарени јесу Богу мили, али Богумиле не воли папа. Сваку искру у Босни он може искористити да распири већи рат и протегне своје руке на нас. Твој брак могао би створити ту искру и дати му повод.”

„Значи, не можете ми помоћи,” обори поглед плаво-косои младић.

„Нисам ти то рекао. Мој отац памти и изузетно цијени све што је твоја покојна мама учинила за мене. Краљ је спреман узвратити и помоћи да ти и Оливера победиш. Па ипак, да бисте остварили своју љубав и срећу, ти ћеш најприје морати да.. умреш!”

„Шта рече брате?!”

„Само полако, неће то бити баш тако,” настави Драгич, „Али, кад ти, рецимо за све нас умреш, а Оливера се закалуђери у манастиру Бањска, у Рашкој, моћи ћеш отићи тамо и просто, отети је из манастира. Затим ћете побјећи у Дубровник и онда даље у Млетке, у нови живот, као слободни људи. Моји најоданији момци ће ти помоћи у свему, не брини. А, овдје имаш довољно за пристојан живот у туђини, док се не снађете. Ја ћу вас тамо пронаћи и обилазити. Ако дођу боља времена, ви ћете се моћи вратити у Босну”

Принц угура у Кнутове руке врећу напуњену дукатима и другим новцем. Кнут се нађе у чуду. Сада је постојало рјешење, начин да Оливера и он испуне свој сан. Све је било на њима, да одлуче срећу остварити далеко од Босне, у туђем свијету, или да се повинују очевима и бремену традиције и предрасуда...

Након неколико тједана, Кнут је био у лову на муфлоне. Он и његови људи, зашли су дубоко у планину. Ондје су наишли на пастирске колибе. У њима, све до зиме, боравили су пастири и водили своје животиње на сочну планинску испашу. Кнут је први примијетио ватру у једној од колиба. Нечија искра изазвала је пожар. Како су касније свједочили Кнутови момци из пратње, млади племић је храбро утрчао у колибу да спаси неопрезне пастире. И успио је у свом науму, али, онда се обрушила једна горућа греда и поклопила храброг и племенитог Кнута. Нису га спасити могли. Све је изгорјело, и колиба и несрећни младић у њој. На згаришту су пронашли тек неколико нагорјелих костију да их могу сахранити достојанствено, како и заслужује неко племенитог рода и још племенитије душе.

Оливерино срце је препукло. Молила је родитеље да је пошаљу у манастир. Када је нису хтјели дати за човјека којег је безгранично вољела, могли су јој барем испунити утјеху и предате је у службу Богу.

Али, и Оливера бјеше худе судбине, као и њен несуджени супруг. Док је сада млада калуђерица радила у манастирском винограду, а олуја се са запада спремала, отеше је неки разбојници на коњима. Игуманици Анастасији учинило се да је могуће некога међу нападачима препознала, па ипак, мудро је ћутала И Богу се молила. Нико више није видео Оливеру, ни живу, нити мртву, нити ишта икада чуше о њој. Ко зна шта јој зликовци учинише, шапутало се у Бањској и у Босни.

А клесар Стамени, из њиховог је краја. И најпознатији је био од свих који око камена радише, у цијелој Босни. Добио је задатак од Кнутовог оца да направи најљепши стећак у свом животу, да га украси као ни један раније, и да за будућа покољења остави помен да под каменим саркофагом лежи добри, племенити младић, њежног срца, којем бјеше тешко опстати на тврдој босанској земљи...

„А се лежи добри младић Кнут, племенитог рода,” понови Старец и помилова камену громаду. Кад би неко копао, ту под тим каменим спавачем, нашао би само неколико костију животињског поријекла. Али нико други, од када је Босне и стећака било, па кроз сва времена Велике таме, до посљедњег, Старецовог, никада није лежао.